

Kutseõppeasutuste tugisüsteemide analüüs: peamised tulemused ja järeldused

TUGITEENUSTE PAKKUMINE JA KORRALDUS

Eesti kutseõppeasutustes on lähenemine tugiteenuste pakkumisele ja korraldusele küllaltki erinev. On õppeasutusi, kus tugiteenuste süsteem on läbimõeldult planeeritud ja süsteemselt juhitud, kui ka koole, kus tegeletakse teenuse korraldamisega individuaalselt siis, kui selleks peaks vajadus tekkima. **Uuringu tulemused näitavad, et Eesti Hariduse Infosüsteemis kajastuv statistika tugispetsialistide olemasolu kohta kutseõppeasutustes ei peegelda täiel määral tegelikku olukorda sellest, kas ja kuidas on tagatud õpilaste toetamine koolis.** Siinse uuringu järgi on kutseõppeasutustes tööl rohkem sotsiaalpedagooge kui ametlikud arvud näitavad, lisaks pakuvad tugiteenuseid karjääri- ja õpiabispetsialistid. **Kutseõppeasutustes peetakse tugisüsteemi osaks erinevaid teenuseid ja tegevusi, mille eesmärk on õpilasi toetada, mitte ainult neid tugiteenuseid, mis seaduses loetletud.** Tugiteenuste osutamisele on sageli seotud erinevad ametikohad koolis – keskne roll on peamiselt hoopis rühmajuhatajatel, samuti õpetajatel. Tugivõrgustikku kuuluvad sageli ka õpilaskodu töötajad, huvijuhid, raamatukogutöötajad, kooliõed, tugiõpilased jt, kuid neid ametlik statistika ei kajasta, vähemalt mitte tugisüsteemi osana. Tugispetsialistid on siinse uuringu järgi koolis kohapeal tööl kahekümnes kutseõppeasutuses.

Eesti kutseõppeasutuste lähenemised tugiteenuste korraldamisele ja pakkumisele võib siinse uuringu tulemuste järgi jagada neljaks tüübiks:

- Esimese lähenemise puhul **pakuvad tugiteenuseid koolis õpetajad.** Õppeasutuses kohapeal tugispetsialistide tööl ei ole ja enamasti on dokumentides viidatud, et õpilasi toetavad probleemide ilmnemisel erinevad õpetajad (tihti ka kursusejuhataja rollis). Sageli on dokumentides ka mainitud, et tugiteenused tagatakse kokkuleppel direktoriga (mis võib tähendada pikka infoahelat, sõltuvalt kooli suurusest). Tugiteenuseid osutatakse vajaduse ilmnemisel ka väliste partnerite abil (nt Rajaleidja või teised teenuse osutajad). Selline lähenemine iseloomulik umbes veerandile kutseõppeasutustest.
- Teise lähenemise puhul **pakuvad tugiteenuseid koolis määratud tugiisikud,** kelleks on peamiselt erinevad kooli töötajad. Eelmisest mudelist erineb selle poolest, et tugiisikute hulka kuuluvad lisaks õpetajale ja rühmajuhatajale näiteks ka õpilaskodu kasvatajad, huvijuhid, kooliõed, raamatukogutöötajad, noortejuhid jt. Tugiteenuseid osutatakse vajaduse ilmnemisel ka väliste partnerite abil (nt Rajaleidja või teised teenuse osutajad). Selline lähenemine iseloomulik neljale kutseõppeasutusele.
- Kolmanda lähenemise puhul on **tugiteenuste pakkumiseks kooli palgatud tööle eraldi mõni tugispetsialist.** Nendes koolides on rühmajuhatajate ja õpetajate kõrval tööl näiteks sotsiaalpedagoog või psühholoog. Sageli võib üks inimene täita ka mitme erineva tugispetsialisti rolli korraga. Kõiki erinevaid tugispetsialistide pole kooli tööle võetud, sest nende järele ei nähta kas (juhtkonnas) vajadust või tuntakse vajadust, kuid puuduvad vahendid spetsialisti palkamiseks. Lisaks palgatud tugispetsialistidele on enamasti tugisüsteemis oluline roll ka rühmajuhatajatel, õpetajatel jt määratud tugiisikutel. Selline lähenemine iseloomulik umbes kolmandikule kutseõppeasutustest.

- Neljandat tüüpi tugisüsteeme iseloomustab, et **tugiteenuseid pakub erinevatest tugispetsialistidest koosnev meeskond, loodud ka eraldi vastav tugiuksus**. Neis koolides on terviklikum, läbimõeldud tugisüsteem, tööl on erinevad tugispetsialistid ja moodustatud on tugiteenuseid osutav meeskond, kus igaühel on selge roll ja vastutus. Sageli on kooli loodud eraldi struktuuriüksus, mis tugiteenuseid koondab ja pakub (näiteks nõustamiskeskus, tugiteenuste osakond, tugiteenistus jmt). Selline lähenemine iseloomulik umbes kolmandikule kutseõppeasutustest.

Kirjeldataud neli lähenemist ei ole kindlasti üks-ühele iga kutseõppeasutuse puhul täpselt ühesugused, tugisüsteem ja tõlgendus sellest, mis on tugiteenused, on koolides väga mitmekesine. Kuna seadusega on kutseõppeasutused kohustatud tagama erinevate tugiteenuste kättesaadavuse, on nii koolide dokumentides kui ka küsitletud töötajate sõnul tugiteenused vajaduse ilmnemisel igas koolis tagatud, kas siis oma töötajate või muude teenusepakkujate poolt. Edasist uurimist vajaks, kuivõrd kättesaadavad erinevad tugiteenused õpilastele tegelikult on ning kuidas koolides kättesaadavust üldse mõistetakse või mõõdetakse. Samuti on eelnevalt kirjeldatud mudelite puhul oluline silmas pidada ja edasi analüüsida teenuse kvaliteedi tagamist, sest paljudel juhtudel on tugiteenuse osutamine pandud töötajate õlule, kel tegelikult vastavat kvalifikatsiooni ei ole. On arusaadav, et erinevad tugisikutena määratud inimesed koolis tahavad anda oma parima õpilaste toetamiseks, kuid tugiteenuse kvaliteedi ja tulemuslikkuse tagamiseks on oluline ka tugispetsialistide erialane ettevalmistus.

TUGISÜSTEEMIDE TUGEVED JA VÄLJAKUTSED

Suurem osa küsitluses osalenud juhtkonna esindajatest, õpetajatest ja tugiteenuste pakkumisega seotud spetsialistidest annavad pigem positiivse hinnangu oma kooli tugisüsteemile. Kõige sagedamini leitakse, et õpetajad oskavad märgata väljalangemisohtu sattunud õpilasi (73% on nõus), et tugisüsteem on üles ehitatud õpilaste probleemide varasele märkamisele (65% on nõus) ja et tugisüsteemi iseloomustab erinevate osapoolte koostöö (62% on nõus). Teisalt ollakse mitme aspekti puhul ka kriitilised. Näiteks 41% kõigist vastanutest leiab, et nende kooli tugisüsteem pigem ei toeta õpetajat tema igapäevatoos ja 33% pole nõus väitega, et õpetajad on teadlikud tugisüsteemi võimalustest ja oskavad neid kasutada. 37% vastanutest ei pea oma kooli tugisüsteemi terviklikuks ja 31% hinnangul pole see hästi juhitud.

Õpilaste valmisolekut tugispetsialistide abi kasutada ning õpetajate valmisolekut ja teadlikkust tugispetsialistide kaasata ja nendega koostööd teha peavad kooli töötajad (juhtkonna esindajad, õpetajad ja tugiteenuste osutamisega seotud isikud) väga oluliseks teguriks tugiteenuste pakkumisel koolis. Õpilaste ja õpetajate valmisolekut peetakse üheks kõige enam toetavaks teguriks tugisüsteemide edukaks rakendamiseks ja samas nende puudumist ka üheks kõige takistavamaks teguriks tugiteenuste pakkumisel. Väga oluliseks teguriks peetakse ka tugispetsialistide kaasamist toetavat õppekorraldust koolis, õpperühmade suurust ja juhtkonna julgustavat hoiakut tugispetsialistide abi kasutamiseks. Tugiteenuste pakkumisel üheks kõige suuremaks **takistuseks peavad koolide töötajad aga tugispetsialistide vähest arvu õpilaste arvu silmas pidades ning ebapiisavat rahastust tugispetsialistide palkamiseks.**

Küll aga viitavad siinse uuringu tulemused sellele, et **sageli pole tugiteenused õppeasutustes süsteemselt ja terviklikult juhitud**, mis peegeldub peamiselt järgmistes kitsaskohtades:

- Õppeasutuste töötajate vähene teadlikkus koolis pakutavatest tugiteenustest ja puudulik tugi õpetajatele.** Uuringu raames teostatud küsitlus õpetajate, tugispetsialistide ja juhtkonna esindajate seas näitas, et sageli on ühe kooli töötajad erineval teadmisel selle kohta, kas ja missugust tugiteenust nende koolis pakutakse. Kui juhtkonna esindaja sõnul on teenus olemas, siis õpetajad toovad sageli esile, et teenust ei pakuta. Teisalt leidub ka vastupidiseid olukordi, kus õpetajate sõnul teenust pakutakse, aga juhtkonna esindaja hinnangul mitte. Ligi kolmandik küsitluses osalenutest hindas, et õpetajad pigem ei ole teadlikud tugisüsteemi võimalustest. Samal ajal leiab 41% kõigist vastanutest, et nende kooli tugisüsteem ei toeta õpetajat tema igapäevatoos Kuna kõikides õppeasutustes nähakse just õpetajatel olulist rolli õpilaste vajaduste märkamisel, on õpetajate teadlikkus tugisüsteemi võimalustest ja nende toetamine tugiteenuste pakkumisel kriitilise tähtsusega. Töötajate teadlikkuse tõstmine ja tõhusam sisekommunikatsioon on kindlasti juhtkonna oluline ülesanne. Samas selgus uuringu käigus, et ka juhtkonna esindajatel on vahel erinevad teadmised pakutavatest tugiteenustest ühes ja samas koolis. Samuti hindavad juhtkonna esindajad õpetajate teadlikkust tugisüsteemi võimalustest oluliselt paremaks, kui õpetajad ise.
- Info tugiteenuste kohta on hajutatud erinevate dokumentide vahel ja sageli ka vastuoluline, vajalik info õppijale või tema perele harva kooli veebilehelt leitav.** Vaadeldud dokumentides (õppekorralduseeskirjad, arengukavad jt kättesaadavad dokumendid) ja kutseõppeasutuste veebilehtedel on enamasti tugisüsteemi ja -teenuseid vähe kirjeldatud ja/või erines kooli dokumentatsioonis kirjeldatu veebilehel kirjeldatust. Mõnel juhul olid dokumendid raskesti leitavad ja vähete koolide veebilehtedel oli antud korralik ülevaade tugiteenustest ja võimalustest, mida koolis õpilastele (aga ka nende vanematele) pakutakse või kelle poole probleemi korral pöörduda tuleks. Seetõttu on keeruline mõista, millises allikas esitatud informatsioon peegeldab tegelikku olukorda tugiteenuste pakkumisel koolis.
- Kui ka koolis on olemas strateegia katkestamise vähendamiseks, pole kooli töötajad sellega sageli kursis.** Kuigi enamike õppeasutuste puhul leiti, et strateegia katkestamise vähendamiseks on osa kooli arengukavast, siis dokumendianalüüs näitas, et koolide arengukavades on õpingute katkestamist ja/või tugiteenuseid küll sageli mainitud, aga väga erineval määral ja ulatuses. Mõningatel juhtudel on seda tehtud põhjalikumalt, paljuski aga põgusalt ja napoliselisel. Seetõttu on keeruline hinnata, kuivõrd paljudel juhtudel on tegemist läbimõeldud tervikliku strateegiaga. Mitmetel juhtudel on arengukavas kirjeldatud olukord ka erinev kooli õppekorralduseeskirjas olevast.

TUGISÜSTEEMIDE TULEMUSLIKKUS KATKESTAMISE ENNETAMISEL JA VÄHENDAMISEL

Kõiki seaduses nimetatud tugiteenuseid (karjääriteenus, õpiabi, eri- ja sotsiaalpedagoogiline ning psühholoogiline teenus) peetakse oma kooli kogemuses pigem tulemuslikuks katkestamise vähendamisel kutsehariduses. Kõige kõrgemalt hinnatakse eripedagoogilise teenuse tulemuslikkust (90% peab tulemuslikuks) ja madalamalt psühholoogilise teenuse tulemuslikkust (71% peab tulemuslikuks). Samas on siinkohal oluline silmas pidada, et eripedagoogilist teenust pakutakse pigem vähestes kutseõppeasutustes ja info nende kohta, kellele on osutatud psühholoogilist teenust pole enamasti avalik, mistõttu võib just õpetajatel olla veidi keerulisem hinnata teenuse tulemuslikkust. Võrreldes teiste küsitluses osalenud ametikohtade esindajatega, ongi õpetajad kõige enam skeptilised

tugiteenuste tulemuslikkuse osas. Kuna eelnevalt tuli esile ka õpetajate vähene teadlikkus pakutavatest tugiteenustest, võib see osaliselt selgitada negatiivsemaid hinnanguid.

Nimetatud viie tugiteenuse kõrval peetakse aga **väga tulemuslikuks rühmajuhatajate (grupijuhatajate, klassijuhatajate) süsteemi koolis**. Grupijuhendaja on see, kes märkab problemaatilist õpilast, nõustab teda, vajadusel võtab ühendust õpilase perekonnaga, aitab õpilasel õpivõlgnevustega tegeleda, vajadusel kaasab teised tugispetsialistid või õpetajad, kuid jääb ikkagi osaks tiimist, mis õpilasega tegeleb. Kuna õpilaste vähest õpimotivatsiooni peetakse küsitluse järgi kõige olulisemaks probleemiks, mida peab katkestamisohus õpilastega tegelemisel oma koolis eelkõige lahendama, võib rühmajuhendajate kaasamine olla üheks heaks võimaluseks õppijate õpimotivatsiooni püsimise ja tõstmise toetamisel, sest suudab pakkuda rohkem individuaalset tähelepanu õpilasele. Kuigi enamikes kutseõppeasutustes on rühmajuhatajate süsteem olemas ja sageli tuuakse neid ka kooli dokumentides esile, kui olulist tugiteenuste osutajat, ei ole siinse uuringu põhjal selge, kuivõrd selline lähenemine kõikides koolides levinud on. Teisteks olulisteks tugitegevusteks või põhimõteteiks, mis katkestamise vähendamisel tulemuslikkuse on taganud, peetakse: **individuaalset lähenemist õppijale; süsteemseid tegevusi ja koostööd, tihedat ja kiiret infovahetust ja tegutsemist; vanemate/perekonna kaasamist; varajast katkestamisohus õpilase märkamist; õige eriala leidmise toetamist ja samuti koostööd kohaliku omavalitsusega**.

Õpingute katkestamise põhjused kutsehariduses on väga mitmekesised ning enamasti viib katkestamiseni mitme erineva teguri koosmõju. Siinse uuringu põhjal tuleb kutseõppeasutustes **katkestamise ennetamisel ja vähendamisel tegeleda peamiselt õpilaste vähese õpimotivatsiooni, õpiraskuste ja mahajäämuse, ebapiisavate üldoskuste ja vähese perepoolse huviga**. Kirjanduse ja rahvusvahelise kogemuse põhjal (vt peatükk 3) on need just sellised katkestamisega seotud põhjused, mille puhul on tugiteenustega võimalik edukalt sekkuda ja olulisel kohal on just kutseõppes olulisemad ennetusmeetmed. **Edukaid ennetusmeetmeid iseloomustab uuringute põhjal:**

- õppurist huvitumine, tema murede mõistmine ja individuaalne nõustamine positiivse minapildi arengu toetamiseks;
- õppetegevuste analüüs teooria ja praktika tasakaalu tagamiseks, et õpilane mõistaks teoreetilise õppe vajalikkust;
- õpetajate teadlikkuse tõstmine varajase väljalangevusega tegelemisest ja nende rollist selles;
- kooli pühendumus ennetusmeetmetele;
- vanemate kaasamine õpilaste karjäärivalikutesse.

Siinse uuringu raames toimunud tugiteenuste kaardistamise põhjal võib öelda, et **loetletud tegevustega kutseõppeasutustes ühel või teisel moel tegeletakse, kuid vähestel juhtudel lähenetakse terviklikult ja pakutakse mitmekülgseid teenuseid õpilaste toetamiseks**.

Eelnevalt kirjeldatud uuringu peamistest tulemustest ja järeldustest tulenevalt on koostatud soovitusel nii kutseõppeasutustele kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumile tugiteenuste süsteemide arendamiseks ja katkestamise vähendamiseks kutsehariduses. Soovituste peamine fookus on süsteemse ja tervikliku tugisüsteemi loomise toetamisel ja selle teadlikul juhtimisel kutseõppeasutustes.

Soovitused kutseõppeasutustele tugiteenuste süsteemi arendamiseks ja katkestamise vähendamiseks:

- Süstemaatiliselt seirata ja analüüsida õpilaste probleeme, vajadusi ja kooli enda võimalusi ja kitsaskohti tugiteenuste tagamisel ning luua sellele tuginedes **terviklik tugiteenuste pakkumise strateegia**, mis oleks osa kooli arengukavast. Strateegia peab olema selgelt suunatud koolis esile kerkinud probleemide lahendamisele, omama selget eesmärki, sõnastatud tulemusi ning läbimõeldud ja rakendatavaid tegevusi. Selgelt peab olema määratud, missuguseid teenuseid kooli tugisüsteem haarab ja kuidas õppijaid (ja õpetajaid) toetab. Strateegias peab olema esile toodud erinevate osapoolte selged ülesanded, vastutus ja koostöö tugiteenuste tagamisel. Strateegia peab olema terviklik, teadlikult juhitud ja eest veetud ning mitmekülgsest kommunikatsioonist kõikidele kooli töötajatele, õpilastele ja lapsevanematele. Strateegia elluviimist on oluline regulaarselt seirata ja vajadusel seda täiendada. Tagada, et strateegia on kooskõlas teiste oluliste dokumentidega koolis (õppekorralduseeskiri, kooli arengukava, samuti info kooli veebilehel).
- Strateegias keskenduda ennekõike **õpilase arengu mitmekülgsele toetamisele tugiteenuste abil**. Kuna õpingute katkestamise põhjused on väga mitmekesised, omavahel seotud ja mitmetega neist ei saa kutseõppeasutuses tegeleda (nt perega, sõpradega seotud põhjused), ei pruugi üksikute põhjuste kõrvaldamine viia soovitud tulemusteni. **Kesksel kohal peab olema probleemide tekkimise ennetamine, ennekõike sobiva ja võimetekohase õppekava valiku toetamine**. Seda nii esmakursuslaste mitmekülgse toetamise (sh vastuvõtuprotsessis), süsteemse karjääriõppe, kvaliteetsete tugiteenuste pakkumise, õpilase iseseisvuse, õppimisvalmiduse, motiveerituse ja toimetulekuoskuste kujunemise toetamise kui ka turvalise ja õpimotivatsiooni soodustava koolikliima loomise kaudu.
- **Tunnustada rühmajuhatajaid tugisüsteemi keskse osana**, tagada neile täiskoormusega töö ja õiglane töötasu. Jagada parima praktikana oma kogemusi rühmajuhatajate töö korraldamisel ja toetamisel nende kutseõppeasutustega, kus rühmajuhatajate süsteem puudub või veel hästi ei tööta, pakkuda tuge süsteemi arendamiseks.
- Tagada kooli töötajate, ennekõike **õpetajate teadlikkus kooli tugiteenuste süsteemist** ja erinevatest võimalustest õpilaste toetamisel. Seda nii parema sisekommunikatsiooni kui ka õpetajate koolitamise kaudu probleemide varasest märkamisest ja katkestamise vähendamisest. Samuti **tagada, et kooli tugiteenuste süsteem toetaks õpetajat tema igapäevatöös**, mitte ei tekitaks liigset koormust ja nõudmisi juurde.
- Soodustada ja **suurendada töötajate vahelist koostööd koolis** tugiteenuste pakkumisel. Oluline on nii juhtkonna ja tugispetsialistide kui ka õpetajate ja tugispetsialistide vaheline tihe koostöö ja kiire infovahetus. Kaasata tugispetsialiste meeskonnakoolitustele. Luua koolis iga töötajat väärtustav, koostööle avatud ja ühtekuuluvustunnet suurendav töökeskkond, mis omakorda loob tugevama tugivõrgustiku ja turvalisema koolikliima õpilastele.
- Kuna mitmete õpingute katkestamise põhjuste lahendamine pole otseselt õppeasutuste võimuses, on oluline **toimiv koostöö kooliväliste partneritega** (nt kohalik omavalitsus, noortekeskused, MTÜd), et jagada infot, luua ühiseid terviklikke lahendusi ning pakkuda tuge nii õppijatele kui ka kooli personalile õppijate nõustamisel.

- Ennetamaks kutseharidusse õppima asuvate õpilaste õpiraskustesse sattumist ja õpimotivatsiooni vähenemist, **suurendada nende karjääriteadlikkust juba enne kutseharidusse jõudmist koostöös põhikoolidega**, samuti Rajaleidja keskustega. See tähendab nii oma erialade tutvustamist, erialaga seotud huviringide pakkumist kui ka võimalusel potentsiaalsete õppuritega (ja nende vanematega) individuaalset kohtumist ja selgitustööd põhikoolis. Samuti tagada **järjepidev ja süsteemne karjääriõpe kogu kutsehariduse vältel**, seostada õpitavat paremini tööturu võimalustega pärast õpingute lõppu ja suurendada iga õppija teadlikkust oma valikutest. Teadvustada õppeasutuses karjääriõppe ja karjääriplaani olulist rolli õppija toetamisel (ja seeläbi katkestamise vähendamisel).
- **Tutvuda teiste kutseõppeasutuste parimate praktikatega** tugisüsteemi loomisel ja katkestamise vähendamisel ja katsetada nende elluviimist oma koolis. Näiteks on siinse uuringu järgi väga hea näitena esile toodud rühmajuhendajate süsteemi, tugiõpilaste kaasamist, sisseastujate tausta ja olukorra kaardistamist, arenguvestluseid õpilastega jm. Uuringu eraldiseisvas lisas olev ülevaade kõikide kutseõppeasutuste tugisüsteemidest annab põhjalikuma ülevaate erinevate koolide kogemusest ja headest praktikatest.

Soovitused Haridus- ja Teadusministeeriumile tugisüsteemide arendamise ja tugiteenuste pakkumise toetamiseks kutseõppeasutustes:

- Soodustada ja **toetada tugiteenuste pakkumise (katkestamise vähendamise) strateegia loomist, juhtimist ja elluviimist kutseõppeasutustes**. Pakkuda seonduvaid koolitusi, luua abistavad juhendmaterjalid, väärtustada ja hinnata strateegia olemasolu ja toimivust tulemusrahastamise otsuste tegemisel või akrediteerimisel. Seirata katkestamise tulemuslikkust riigi tasandil. Haridus- ja Teadusministeeriumil on siin oluline roll koolijuhtide innustamisel ning läbimõeldud ja terviklike tugisüsteemide loomise eestvedamisel.
- **Tunnustada rühmajuhatajaid tugisüsteemi keskse osana** ja toetada õppeasutusi tugispetsialistide ametikohtade loomisel (sh rahastamismudeli kaudu). Kutseõppeasutustes, kus rühmajuhatajate süsteem puudub või veel hästi ei tööta, pakkuda sisulist tuge süsteemi arendamiseks. **Koguda infot rühmajuhatajate kohta Eesti Hariduse Infosüsteemis ja kaaluda lisaks ka teiste oluliste tugiteenuste pakkumisega seotud töötajate kohta regulaarset info kogumist**.
- **Analüüsida Rajaleidja keskuste rolli ning sealsete teenuste tegelikku kättesaadavust ja tulemuslikkust kutseõppurite toetamisel ja nende katkestamise vähendamisel**. Tugiteenuste pakkumine väljaspool õppeasutust võib tekitada olukordi, kus õppeasutusel pole huvi tugisüsteemile ja õpingute katkestamisele terviklikult läheneda, kuivõrd lihtsam on see vastutus panna näiteks Rajaleidja keskusele. Teisalt pole siinse uuringu järgi Rajaleidja teenused alati ka piisavalt kättesaadavad ja olulisele osale sihtrühmast (täiskasvanud õppijatele) keskused teenuseid ei osutagi. Samuti pole kooli töötajad (eelkõige õpetajad) alati kursis Rajaleidja pakutavate võimalustega või sellega, et koolil on võimalus keskuste teenuseid kasutada.

- Kuna tugiteenuste korraldamisel on jätkuvalt üheks suuremaks takistuseks ebapiisav rahastus, tuleb Haridus- ja Teadusministeeriumil järjepidevalt edasi tegeleda **õppeasutustele piisavate rahaliste vahendite eraldamisega tugiteenuste pakkumiseks** ja tugispetsialistide palkamiseks. Selle võib siduda tugiteenuste pakkumise strateegia väljatöötamise ja elluviimisega koolis.
- **Keskenduda enam ennetavate meetmete loomisele, rahastamisele ja elluviimisele** õppijate toetamisel ja õpingute katkestamise vähendamisel. Toetada ja suunata kutseõppeasutusi keskenduma üha enam ennetusmeetmetele, aga ka pöörama rohkem tähelepanu õpilaste käekäigule enne kutseharidusse jõudmist. Tagada, et põhihariduse omandanud õpilastel on haridusstandardile vastavad kompetentsid (sh üldoskused) ning hea teadlikkus karjäärivõimalustest, et ennetada ja vähendada nende riski sattuda õpiraskustesse ja katkestamisohtu kutseharidusõpingute ajal. Toetada kutseõppeasutusi süsteemse karjääriõppe pakkumisel kõikidele õpilastele.